

19.22x25.3	1/4	עמוד 14	גלובס - שלומות	21/04/2022	81421357-1
בית חולים רעו - 13730					

"טיפול מיני הוא לא מותרות"

כך טוען פרופ' רפי חירותי, מומחה בשיקום ובטיפול מיני, שב־20 שנה הביא למהפכה בישראל בתפיסת העיסוק במיניות האדם כחלק מהמענה הרפואי, ועדיין נתקל בגיחוך ובמבוכה לשמע המילה - סקסולוג

גיא מלמד

בשנת 2000 יזם פרופ' רפי חירותי, מבכירי המומחים ברפואת שיקום בישראל, את הקורס הראשון בישראל שעוסק במיניות האדם. בשנותיו הראשונות של הקורס באוניברסיטת תל אביב נרשמו משתתפים בודדים, ונדמה היה שליחמה ולתחום אין תוחלת. כעבור 20 שנה, רשימת ההמתנה להשתתפות בקורס מונה עשרות אנשים. בשאלות שהעלו מטופליו של פרופ' חירותי עוד כרופא צעיר במחלקה לשיקום, על חיי המין שלהם לאחר פגיעה או מחלה, שאלות שנותרו ללא מענה באין מומחה או מרפאה לכך, נולד דבר שהפך ליסודות

שעברו אירוע שפגע בתפקוד שלהם, למשל טראומה כמו תאונת דרכים או מחלה קשה כמו שבץ, וזה יכול להיות גם סיבוך של מחלה כרונית כמו סוכרת. במחלקות השיקומיות רואים אנשים מכל הקשת, צעירים ומבוגרים. אצלנו ב'רעות' יש מחלקה של צעירים שמאושפזים בה בעיקר נפגעים מפציעות של טראומה. בית החולים 'רעות' ממוקם בתל אביב, כך שאחוז גבוה מאוד מהפציעות שמגיעות אלינו הן פגיעות מקורקינט. במחלקה של המבוגרים הפגיעות הן אחרות, למשל שבץ מוחי או שבר של צוואר ירך. למעשה כל פגיעה שהיא קשה יותר מרמה מסוימת, דורשת שיקום.

אלא גם עם המשפחה שלו ואפילו עם הסביבה שממנה הוא מגיע. אנחנו עובדים לפי המודל הפסיכוסוציאלי, מודל הוליסטי שמתייחס לא רק לפגיעה עצמה, לאותו שיתוק או שבר, אלא גם לחלק הפסיכוסוציאלי, מה גרם אותו פגם לאדם; למשל פגיעה בתקשורת ובהבנה, פגיעה סוציאלית, מה היא גורמת למשפחה, לתא הזוגי של המטופל ולחברה שמקיפה אותו, והמתחים שנוצרים בתוך התא הזוגי בשל מצבים של תלות בבת או בת הזוג. זה שונה מהמודל הרפואי הקלאסי, שאדם מגיע עם חולי מסוים לבית החולים, הרופאים מטפלים באותו חולי והוא הולך לביתו. אנחנו מתייחסים בטיפול לכל הרמות של הפגיעה במטופל. כשאני אומר אנחנו, אני מתכוון לעבודת צוות שהיא הכרחית לתהליך, מפזיזותרפסיסטים ומרפאים בעיסוק ועד עובדים סוציאליים ופסיכולוגים. מטופל חייב להיות מוקף בצוות של מטפלים".

העבודה נשמעת כמדכאת מאוד. להיות מוקף באנשים שחיהם בבת אחת נפגעו קשות. "אין מה לעשות. אנחנו הרופאים לא עובדים עם אנשים בריאים. אבל בעיניי, זה בדיוק היופי ברפואה, לא רק ברפואה שיקומית אלא ברפואה בכלל. זה מחייב אותך להסתכל על חצי הכוס המלאה. כשמגיע אליך חייל צעיר שנפגע מכדור בצווארו, משותק מהצוואר ומטה, 'טוטאל לוס', אם אני הייתי נשאר ממוקד בנקודה

"כמעט למאה אחוז מהפצועים עם פגיעות בחוט השדרה יש פגיעה בתפקוד המיני. למעשה, הקשר שבין המוח לאיבר המין נקטע. כרופא צעיר במחלקה, בשיחות עם מטופלים שסבלו מפגיעות כאלה, הנושא תמיד עלה"

של הטיפול המיני בישראל, ולא רק בהקשר השיקומי. כיום טיפול מיני הוא תחום משגשג הנלמד במספר מוסדות ברחבי הארץ. בשיחה עימו, מסביר פרופ' חירותי מה הקשר בין מיניות וביטחון עצמי, מה משותף בין ליווי נבחרות ישראל למשחקים הפאראלימפיים לבין טיפול בבעיות מיניות וזוגיות ומדוע סקס הוא זכות אנושית בסיסית.

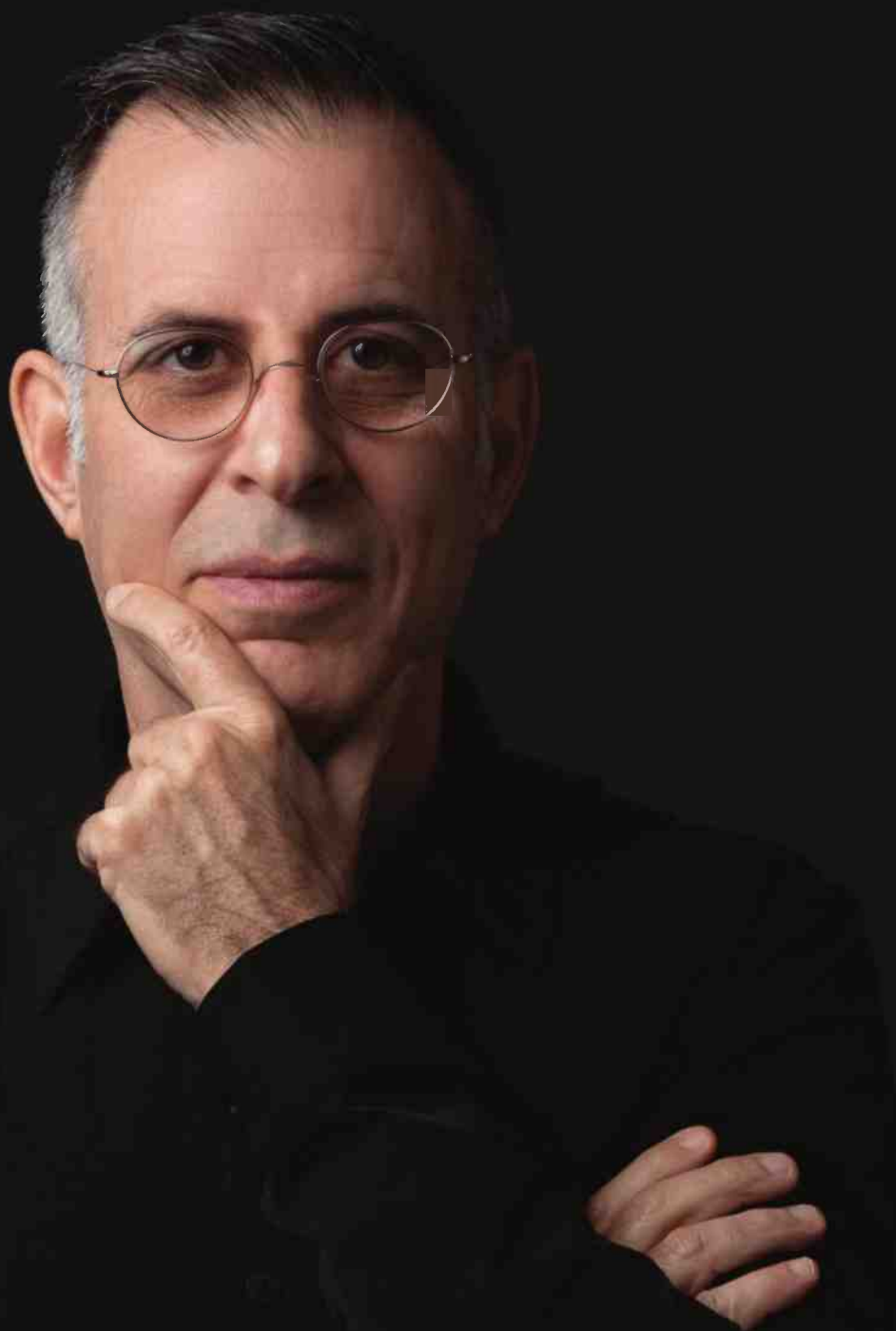
מיהם מטופליו של רופא שיקומי? "למחלקות השיקום מגיעים מטופלים

אדם אשר פגיעה בחוט השדרה גרמה לו לשיתוק, יכול להיות מאושפז לארבעה או חמישה חודשים בקלות. מטופל שסובל מפגיעה מוחית יכול לבלות אצלנו גם חצי שנה".
המטופל ממש עובר לגור בבית החולים.
"בהחלט. הוא יכול לצאת לסופי שבוע, אך למעשה הוא ממש עובר לגור במחלקה. זה משפיע מאוד על אופי האשפוז ובגלל האשפוז הממושך נבנה קשר עמוק לא רק עם המטופל,

22.7x29.98	2/4	עמוד 15	גלובס - שלומות	21/04/2022	81421355-9
בית חולים רענן - 13730					

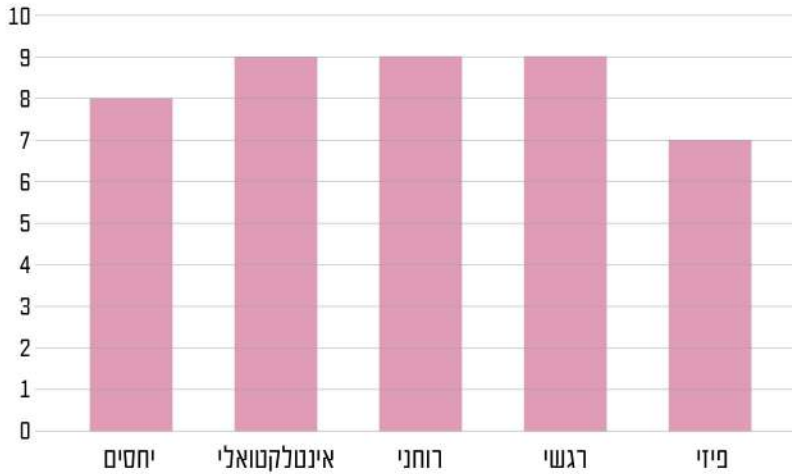

פרופ' רפי חירותי
מתגורר בתל אביב,
מנהל החטיבה
השיקומית בבית
החולים 'רעות',
ראש החוג לרפואת
שיקום בפקולטה
לרפואה בתל אביב
ומנהל שותף במרכז
'אישי לטיפול
מיני וזוגי

19.54x26.08	3/4	16 עמוד	גלובס - שלומות	21/04/2022	81421358-2
בית חולים רענן - 13730					

מדד השלומות של פרופ' רפי חירותי

הדרך, בשנות ה-90, התחלנו לתת מענה לצרכים של המטופלים במחלקה ולתת טיפול בשיקום מיני. אולם הצורך היה גדול יותר, ופתחנו את השירות הזה לכל מי שיש לו נכות. בשלב מסוים כבר נתנו מענה וטיפול לכל מי שיש לו בעיה בתפקוד המיני."

מפגש של מטופל עם מטפל מיני דורש אינטימיות ברמה הגבוהה ביותר. איך אתה מסייע למטופל או מטופלת להרגיש בנוח בטיפול?

"זה עולם ומלואו. קשה מאוד לגרום לאדם לדבר על דברים מיניים, אבל חלק גדול מהעבודה הדרושה הוא עושה לפני שהוא או היא מגיעים לפגישה עם המטפל. כשהוא מגיע לטיפול, לדבר איתי, הסקסולוג, הוא כבר הכין את עצמו על כך שאנחנו הולכים לדבר על סקס. זה חשוב מאוד לעזור לבן אדם להרגיש נינוח במפגש. ניהול מפגש שכזה הוא מיומנות בפני עצמה. אחת הדרכים לסייע לכך זה לנרמל את המעמד, לעזור לאדם להבין שהוא לא לבד, אין לו זנב, הבעיה שממנה הוא סובל היא ממש לא חריגה. הנרמול מסייע מאוד בהפחתת רמת המבוכה. לעסוק במיניות זה לעסוק בדברים הכי

כמוסים ואפלים, כך לפחות המטופל חווה זאת. פעמים רבות זה גם לא דברים אישיים, אלא סוגיות בתא הזוגי. למרות האינטרנט ועודף המידע, המטופלים מרגישים שהם היחידים בעולם שסובלים מהבעיה שבגללה הם מגיעים לטיפול. הגבר שסובל משפיכה מוקדמת מרגיש שאין איש בעולם עם אותה בעיה כמו שלו. המפגשים הראשונים עם המטופל עוסקים בבניית אמון. שיש לו על מי לסמוך. יש דברים שעולים רק במפגש השלישי, ואין סיכוי שיעלו במפגש הראשון. המטופל במרכז

שוב, וכך עשיתי. במהלך הימים שהצבא שלח אותי לבית החולים כדי לשמור על כשירותי הרפואית, שאעבוד עם חולים ולא אשכח את המיומנות הנדרשת, באתי לבקר במחלקה. פרופ' עורי הצמיד אותי לאדם צעיר ואמר לי ללוות אותו בתהליך השיקום שלו, ולפתע התגלה בפניי הצד האחר של המקצוע. ראיתי את התהליך, את ההתקדמות, את השיפור ואת הקשר עם המטופל. לבסוף בחרתי להתמחות במקצוע."

כיצד מתקשר השיקום לקריירה כמטפל מיני?

"כמעט למאה אחוז מהפצועים עם פגיעות בחוט השדרה יש פגיעה בתפקוד המיני. למעשה, הקשר שבין המוח לאיבר המין נקטע. במהלך התורניות במחלקה כרופא צעיר,

"אנשים שלא מבינים את הקשר שבין התפקוד המיני לתפיסה העצמית מסתובבים עם תפיסה לקויה. אני נתקל במקרים של בתולים בשנות ה-40 לחייהם בגלל אותה תפיסה, נשים שלא יצרו קשרים אינטימיים כי כאב להן בפעם הראשונה, אנשים שהחיים שלהם אינם חיים"

בשיחות עם מטופלים שסבלו מפגיעות כאלה, הנושא תמיד עלה. מטופלים שאלו מה יעלה בגורל התפקוד המיני שלהם. לא היה אז אינטרנט או אפילו את מי לשאול. על כל שאלה הייתי צריך ללכת לספרייה ולפתוח ספר. הבנתי עד כמה התחום הזה מוזנח, ועם זאת כה חשוב למטופלים. אנחנו עוזרים למטופל עם כל כך הרבה היבטים בחייהם, אבל לא נותנים מענה לנושא כזה חשוב. כך בחרתי לצלול לתוך התחום של טיפול מיני והפכתי למטפל מיני מוסמך, מה שקרוי בציבור 'סקסולוג'. בתחילת

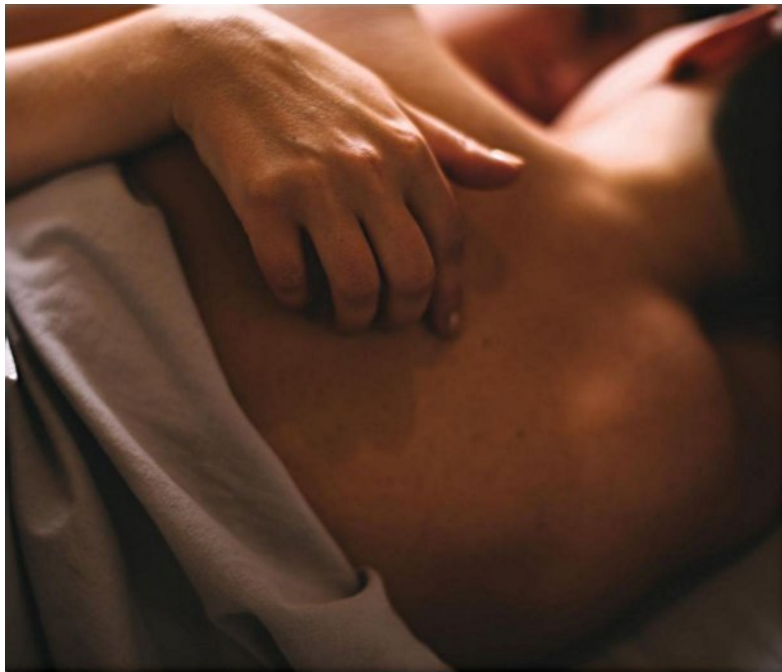
של הפגיעה ולא מביט קדימה אל העתיד של אותו חייל, ללא ספק הייתי מתייאש. אבל דווקא בגלל שאני יודע למה הוא מסוגל להגיע, כיצד שיקום איכותי יכול לחולל פלאים, זה מאוד אופטימי. אני ושאר הצוות עורכים ישיבה לתיאום ציפיות עם המטופל. אנחנו מסבירים לו שלפי מצבו ועל סמך ניסיוננו, הוא יכול להגיע למטרות כאלה ואחרות. אני אומר לו לאן הוא יכול להגיע, גם כשהוא לא מאמין לזה. אני אומר לאדם שמשותק מהצוואר ומטה שהוא יוכל בעתיד לנהל אורח חיים עצמאי לגמרי, בסביבה מותאמת כמובן. אני קובע מטרות ונקודות התקדמות לתהליך, מטרות ויעדים לא רק גופניים-פיזיים אלא גם רגשיים. אין ספק שצריך הרבה כוחות נפשיים כדי לעסוק בהתמחות הזאת, אבל הציפייה שלי להתקדמות ושיפור והידע והניסיון שלי שעומדים מאחוריהם, מסייעים מאוד להתמודד עם הקושי."

יש מניע ספציפי שהביא אותך לבחור בקריירה של רופא משקם?
 "שירתי כרופא בצבא, כעתודאי. במהלך אחד מתפקידי האחרונים בצבא נתבקשתי לכתוב איגרת, פרוטוקול

19.18x26.3	4/4	עמוד 18	גלובס - שלומות	21/04/2022	81421356-0
בית חולים רענן - 13730					

"המטופלים מרגישים שלעסוק במיניות זה לעסוק בדברים הכי כמוסים ואפלים"

זוזרמים איתו. בכל אופן, עברנו בישראל כבר דרך משמעותית מאוד בתחום של טיפול מיני, אין ספק. ביחס לאותם ימים, איך נראה המענה בישראל כיום?

כיום כמעט בכל בית חולים יש מרפאה מינית, אולם גם עם הרחבת השירותים והמודעות הגוברת זה עדיין לא מספיק, זה עדיין נחשב מותרות ולא זכות בסיסית. זה נכון לכלל האוכלוסייה ובפרט אצל בעלי נכויות, אבל הכיוון חיובי. בפרספקטיבה של 30 שנה, אני רואה את השינוי, את העלייה בכמות המתמחים. אנחנו היום המרפאה המינית הגדולה ביותר בארץ. בכל רגע נתון יש לנו 25 מתמחים בטיפול מיני, לא שיקום מיני, טיפול רגיל. רוב המתמחים אינם רופאים, רובם עובדים סוציאליים קליניים או פסיכולוגים. בתחילת דרכי לא היה לי ממי ללמוד, רק ספרים היו. כשאתה לומד מספר, אתה לומד למעשה חומר שהוא כבר בן חמש שנים. למטפלים מיניים לא הייתה אפשרות לרכוש ידע תיאורטי מבוסס ועדכני. לכן בשנת 2000 הקמתי את הקורס האקדמי הראשון בישראל

בתכלית, בין רפואת שיקום ספורט נכים וטיפול מיני, אבל בעיני העולמות הללו דומים בהיכרות ובתקשורת העמוקה שיש עם המטופלים, ודווקא הטיפול המיני מקשר ביניהם. אני רואה בסקס ובמיניות, שהם שני דברים שונים לחלוטין, דברים רציניים מאוד. מיניות זה למעשה כיצד אנחנו תופסים את עצמנו, כאדם וכחברה, לא דווקא בהקשר של סקס. מיניות כוללת בתוכה את הדימוי העצמי שלי, את הביטחון העצמי שלי. בטיפול המיני אנחנו עוסקים לא רק בתפקוד המיני, אלא גם בתפיסה העצמית. אנשים שלא מבינים את הקשר שבין הדברים מסתובבים עם תפיסה עצמית לקויה. אני נתקל במקרים של בתולים בשנות ה-40 בגלל אותה תפיסה, נשים שלא יצרו קשרים אינטימיים כי כאב להן בפעם הראשונה, אנשים שחיהם אינם חיים. זה מסתיים לעיתים בטרגדיה. צריך להבין שסקס זה סוג של תקשורת, שלכל אחד יש זכות לחוות אותה. זה מחייב הסתכלות רחבה יותר של החברה, שכיום בחלקים רבים בה, או שלא מדברים על הנושא של הומו. זה מתבטא בכך שהאנשים שמקיפים אותי, שיודעים במה אני עוסק ומשוחחים איתי על העבודה, לא אחת נבוכים מהשיחה ומנסים להקליל אותה בהומור. הרבה פעמים כשאנשים רוצים לשאול אותי שאלה, כי בסופו של דבר זה תחום מרתק שנוגע לכל אחד מאיתנו, הם מקפידים לציין שזה לא עבורם, הם כמו בן שואלים בשביל מישהו אחר, בשביל חבר".

והבייבי השני שלי זה ספורט נכים. אני מניח שזה חלק מהרפואה השיקומית. "כשהייתי רופא צעיר נתתי שירות לבית הלוחם בתל אביב. המסגרת של בית הלוחם מעניקה פעילויות פנאי ותרבות לנכי צה"ל. שם נחשפתי לנושא של ספורט נכים ובעיקר לשחייה של נכים. בענף הספורט הזה צריך מיומנות כדי לקטלג נכויות לבתים תפקודיים דומים. בתחרות אתה רוצה לחלק את המתמודדים לפי דרגות תפקוד דומות, כדי שיהיה הוגן. נכנסתי לתחום הזה, הקרוי 'קלסיפיקציה', ואני מלווה

את המשלחות של ישראל למשחקים האולימפיים עוד מאולימפיאדת אטלנטה ב-1996. ליוויתי את המשלחות גם לסידני ולאטונה. אבל בשנים האחרונות אני מלווה אך ורק את נבחרת השחייה, מבחינתי זה הדובדבן שבקצפת. הייתי איתם גם במשחקים בטוקיו. הנבחרת קטפה שם שש מדליות זהב, אנשים לא מבינים את גודל ההישג. זה ההישג הגדול ביותר בתחום מאז 1988".

מה הקו המקשר בין הכובעים השונים שלך?

"כביכול מדובר בעולמות שונים

"צריך להבין שסקס זה סוג של תקשורת, שלכל אחד יש זכות לחוות אותה. זה מחייב הסתכלות רחבה יותר של החברה, שכיום בחלקים רחבים שלה, או שלא מדברים על הנושא הזה או שמדברים עליו רק בהקשר של הומו"

שעסק במיניות. זה היה בקולטה לרפואה בתל אביב וזה לא היה מיועד רק לרופאים. זה נחשב בזמנו לפריצת דרך. ב-2002 הקורס כמעט לא נפתח בגלל מיעוט נרשמים, כיום עומדים בתור כדי להתקבל. יש כבר ארבעה או חמישה קורסים דומים במוסדות נוספים ברחבי הארץ. הקורס הזה זה הבייבי שלי, אני מתרגש לקראת הפתיחה שלו בכל שנה מחדש. אני מת לראות מי נרשם בתחילת השנה ואני עדיין מוצא את עצמי נרגש לקראת ימי חמישי, הימים שבהם מתקיים הקורס. הבייבי הראשון זה הקורס,